ΕΤΟΣ Α'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 26 Φεβρουαρίου 1911 ΑΡΙΘ. 9.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΗι ΠΡΩΤΗι ΚΥΡΙΑΚΗι ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

(Α'.—44—52)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ εὑρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι. Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. Εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ Προφῆται, εὑρήκαμεν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· Ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι ; Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Ἔρχου καὶ ἴδε. Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. Λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· πόθεν με γινώσκεις ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν, εἶδόν σε· Ἀπεκρίθη Ναθαναήλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ραββί, σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι εἶπόν σοι· Εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις ; μείζω τούτων ὄψει. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀμήν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς Ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ σημερινὴ Κυριακή, πρώτη τῶν Νηστειῶν, ὀνομάζεται τῆς Ὀρθοδοξίας, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην πανηγυρίζομεν τοὺς θριάμβους, τοὺς ὁποίους ἐκέρδισεν ἡ ἁγία ἡμῶν Ὀρθόδοξος θρησκεία ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν αὐτῆς πολεμίων, τῶν ἡγεμόνων καὶ βασιλέων, οἱ ὁποῖοι λυσσωδῶς ἐπολέμησαν αὐτήν, καὶ ἐναντίον τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς ἐχθρῶν τῶν αἱρετικῶν, οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν νὰ διαστρέψουν, νὰ νοθεύσουν τὴν θείαν τοῦ Σωτῆρος διδασκαλίαν. Ἀλλὰ διὰ τί αὐτὸς ὁ πόλεμος, ὁ ὁποῖος ἐπροξένησεν εἰς τὴν ἁγίαν ἡμῶν θρησκείαν τόσους κλυδωνισμούς ; Ποῦ ὠφείλετο αὐτὸς ὁ λυσσώδης κατὰ τῆς θεοδότου ἡμῶν θρησκείας διωγμὸς τῶν ἀρχόντων καὶ βασιλέων τοῦ κόσμου τούτου ; Διότι ἦτο αὐτὴ ἡ ἀλήθεια καὶ ἦλθε νὰ καταρρίψῃ τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον ἐκυριάρχει ἐπὶ τῆς γῆς ὅλης· διότι ἦτο φῶς καὶ ἦλθε νὰ ἐκδιώξῃ τὸ ἠθικὸν σκότος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔζων οἱ ἄνθρωποι· διότι ἦτο μία ἀληθινὴ ἐπανάστασις κατὰ τοῦ ἀνηθίκου καθεστῶτος. Καὶ ἡ ἀλήθεια μὴ ἀνεχομένη τὸ ψεῦδος εἶνε πικρὰ εἰς τοὺς δουλεύοντας εἰς αὐτό· καὶ τὸ φῶς ἐκδιῶκον τὸ σκότος εἶνε ὀχληρὸν εἰς τοὺς ζῶντας καὶ ἐργαζομένους ἐν αὐτῷ· καὶ ἡ ἐπανάστασις, ἡ ἠθικὸν σκοπὸν ἐπιδιώκουσα ἐπανάστασις, δὲν εἶνε ἀνεκτὴ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι θέλουν νὰ κυλίωνται εἰς τὸν ἠθικὸν βόρβορον. Εἰς τὴν ἰδιοτελῆ λοιπὸν ἄμυναν τῶν ἑαυτῶν των, εἰς τὸ αἴσθημα τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον ἐκ τῆς νέας θρησκείας διέτρεχον, εἰς τὸν φόβον τοῦ ν᾽ ἀποκαλυφθῶσι τὰ ἔργα των, εἰς τὴν προσκόλλησίν των εἰς τὴν ὕλην, εἰς ὅλα αὐτὰ ὀφείλεται ὁ φοβερὸς κατὰ τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας διωγμός. Διὰ τοῦτο συνώμοσαν ὅλοι βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες, φιλόσοφοι καὶ ἀπαίδευτοι, συνήνωσαν τὰς δυνάμεις των κατὰ τοῦ κοινοῦ νομιζομένου ἐχθροῦ, παρέταξαν στρατούς, ἠκόνισαν μαχαίρας, προητοίμασαν βασανιστήρια καὶ φυλακάς, ἐφεῦρον ἐνστάσεις καὶ ἐπιχειρήματα, ἐσχεδίασαν μυσαρὰς συκοφαντίας, ἀντέταξαν ψεύδη, διὰ νὰ καταπολεμήσουν λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν νέαν θρησκείαν, ἡ ὁποία ἦτο κίνδυνος ν᾽ ἀνατρέψῃ τοὺς θρόνους των, νὰ καταρρίψῃ τὰ μεγαλεῖά των, ν᾽ ἀφαιρέσῃ τὴν προσωπίδα τοῦ δόλου καὶ τῆς ἀπάτης, διὰ νὰ σβύσουν τὸ φῶς, διὰ νὰ κατατροπώσουν τὴν ἀλήθειαν ! Ἀλλὰ ἡ ἀλήθεια δὲν καταπολεμεῖται, δὲν καταικᾶται. Καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν καλυφθῇ καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν κλονισθῇ, τοῦτο εἶνε φαινομενικόν· πάλιν ἀναφαίνεται ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι ἰσχυρά, ὀρθία καὶ ἀκαταμάχητος ὑπὸ τοῦ ψεύδους. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἁγία ἡμῶν θρησκεία εἶνε αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κατατροπωθῇ, νὰ ἐξαφανισθῇ, ἀλλ᾽ ἐπέζησε τῶν φοβερῶν διωγμῶν της, ἐνίκησε νίκην περιφανῆ, καὶ θὰ νικᾷ καὶ θὰ ζῇ μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων. «Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» (Α΄. Ἰωάν. Ε΄ 4). Καὶ τὴν θριαμβευτικὴν ταύτην κατὰ τοῦ κόσμου νίκην πανηγυρίζουσα σήμερον ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, διὰ νὰ δείξῃ εἰς τὰ πιστὰ καὶ εὐσεβῆ αὐτῆς τέκνα, τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, τὴν θείαν αὐτῆς δύναμιν, τὴν ἀκαταμάχητον αὐτῆς ἰσχύν, διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐμμονὴν εἰς τὴν σωτήριον αὐτῆς διδασκαλίαν, διὰ νὰ ἐμπεδώσῃ καὶ στερεώσῃ τὴν ἁγίαν ἡμῶν πίστιν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν, διέταξε ν᾽ ἀναγινώσκηται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον ἠκούσατε καὶ εἰς τὸ ὁποῖον φαίνεται ἡ ὀρθὴ πίστις τοῦ Φιλίππου καὶ ἡ σωτη-

ριος ὁμολογία τοῦ Ναθαναήλ, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι καὶ ἡμεῖς χρεωστοῦμεν ὀρθῶς νὰ πιστεύωμεν καὶ μὲ θάρρος καὶ μὲ καύχησιν τὴν πίστιν μας αὐτὴν νὰ ὁμολογῶμεν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ.

«Χωρὶς πίστεως—γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος—χωρὶς πίστεως ἀδύνατόν ἐστιν εὐαρεστῆσαι» (Ἑβρ. ΙΑ΄. 6). Χωρὶς πίστιν δῆλα δὴ, εὐτυχία ἀληθής, ἡ ὁποία προέρχεται πάντοτε ἀπὸ τὸν Θεόν, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεόν, μὲ ἄλλα λόγια, γεννᾷ τὴν παρὰ τῷ Θεῷ εὐαρέστησιν, ἡ δὲ παρὰ τῷ Θεῷ εὐαρέστησις γεννᾷ τὴν εὐτυχίαν μας. Καθώς, ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, τὸ δένδρον γεννᾷ τὸ ἄνθος καὶ ἐκ τοῦ ἄνθους προέρχεται ὁ καρπός. Καὶ διὰ νὰ ἐννοήσωμεν τοῦτο περισσότερον καὶ νὰ στερεωθῶμεν ἑπομένως καλλίτερον εἰς τὴν ἁγίαν ἡμῶν πίστιν, ἂς ἐξετάσωμεν ποῖα καλὰ φέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἂν καὶ θὰ ἦτο εὐκολώτερον καὶ ἀκοπώτερον νὰ ἐξετάσωμεν τί καλὸν δὲν φέρει. Λοιπόν· αὕτη διδάσκει τὸν ἄνθρωπον ποία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Δημιουργοῦ του, ποῖος δεσμὸς τὸν συνδέει μετ᾽ αὐτοῦ, ποίας ὑποχρεώσεις ἔχει πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ δεικνύει τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ διὰ νὰ τὰς ἐκπληρώσῃ. Διδάσκει τὸν ἄνθρωπον ποῖος εἶνε ὁ ἐπίγειος προορισμός, τὸν ὁποῖον τοῦ ὥρισεν ὁ Πλάστης, καὶ πῶς ἠμπορεῖ νὰ τὸν πραγματοποιήσῃ. Διδάσκει τὸν ἄνθρωπον ποῖα καθήκοντα ἔχει πρὸς τὸν ἑαυτόν του, πρὸς τὴν οἰκογένειάν του, πρὸς τὴν πατρίδα του, πρὸς τοὺς ἀδελφούς του ἀνθρώπους, καὶ τῷ ὑποδεικνύει καὶ τὰ ἀσφαλῆ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ τὰ ἐκπληρώσῃ. Μὲ ὀλίγας λέξεις, ἡ πίστις διδάσκει τὸν ἄνθρωπον τί εἶνε εὐτυχία, ποῦ εὑρίσκεται καὶ πῶς ἠμπορεῖ ἀσφαλῶς νὰ τὴν ἀποκτήσῃ εἰς τὴν πρόσκαιρον ζωήν. Ἀκολουθῶν δὲ τὰς ὑποδείξεις τῆς πίστεως ὁ ἄνθρωπος, ἐκτελῶν τὰς περὶ τῆς ἀληθοῦς εὐτυχίας ὁδηγίας της, ἀπολαμβάνει μὲν αὐτὴν εἰς τὸν παρόντα κόσμον, προπαρασκευάζει δέ, ὡς ἀναγκαῖον καὶ λογικὸν ἐπακολούθημα, καὶ τὴν αἰώνιον μακαριότητα εἰς τὴν ἄλλην ζωήν. Ὥστε ἡ πίστις, ἡ ὀρθὴ καὶ ἀληθὴς πίστις γίνεται πρόξενος καὶ τῆς ἐπιγείου, τῆς προσκαίρου καὶ τῆς οὐρανίου, τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

Ἀλλὰ διὰ νὰ προέλθουν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τὰ σωτήρια αὐτὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν πίστιν μας, χρεωστοῦμεν νὰ μὴ ἀποκρύπτωμεν αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν μας, ἀλλὰ νὰ κηρύττωμεν, νὰ ὁμολογῶμεν αὐτὴν παρρησίᾳ καὶ μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργα. «Καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν» λέγει ὁ Ἀπόστολος (Ρωμ. Ι΄. 10). Καὶ μόνον ἡ τοιαύτη πίστις, ἀπὸ τὴν καρδίαν, ὅπου κατοικεῖ, προερχομένη καὶ εἰς τὸ στόμα καὶ εἰς τὰ ἔργα ἐκδηλουμένη, εἶνε ἡ ἀληθὴς καὶ πραγματική. Τοιαύτην πίστιν ἀληθῆ καὶ σταθερὰν εἶχον οἱ ἀοίδιμοι ἐκεῖνοι Χριστιανοί, τοὺς ὁποίους τιμᾷ καὶ γεραίρει ἡ ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία ὡς Ὁμολογητὰς καὶ Μάρτυρας αὐτῆς. Τοιαύτην πίστιν πραγματικὴν καὶ ἀκλόνητον εἶχον οἱ ἀείμνηστοι ἡμῶν Πατέρες καὶ μὲ τὴν θείαν δύναμίν της ἐμεγαλούργησαν καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν ἐδοξάσθησαν. Τοιαύτην πίστιν χρεωστοῦμεν νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς, οἱ τετιμημένοι μὲ τὸ πολύτιμον ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ ἐὰν θέλωμεν καὶ τὴν ἐπίγειον καὶ τὴν οὐράνιον εὐτυχίαν νὰ ἀπολαύσωμεν.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

ΣΤ΄.

«*Οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ*».

Περὶ τοῦ *Ναοῦ τοῦ Θεοῦ*, ἤτοι περὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ δέον νὰ λατρεύηται ὁ Θεός, ἔσται ὁ λόγος σήμερον. Θὰ καταδείξω δὲ τὴν ἀρχὴν, τὴν ἀναγκαιότητα, τὸ ὠφέλιμον καὶ σωτήριον τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ ἑπομένως δὲν ἔχει ἀνάγκην Ναοῦ, ὁ ὁποῖος ὅσον μέγας καὶ ἂν ἦναι, εἶναι πάντοτε μικρὸς διὰ τὸν Θεὸν καὶ ἀδυνατεῖ νὰ περιλάβῃ τὸν ἀχώρητον παντί. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως εἶναι περιωρισμένος καὶ ἑπομένως ἔχει ἀνάγκην ἱεροῦ τινὸς χώρου ἱκανοῦ νὰ παριστᾷ καὶ ἐκδηλοῖ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς συγκαταβαίνων πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ταύτην ἀσθένειαν ἐπέτρεψε καὶ Ναοὶ νὰ ἀνεγείρωνται καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ παρουσίαν ἐν αὐτοῖς νὰ χαρίσηται.

Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ἐν τῇ *νέᾳ Ἱερουσαλὴμ* ἡ ἀνθρωπότης εὑρισκομένη ὑπὸ νέον Οὐρανὸν καὶ ἐπὶ γῆς νέας δὲν ἔχει ἀνάγκην Ναοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης, ἡ ὁποία εὑρίσκεται ἀκόμη ὑπὸ τὸν σημερινὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῆς σημερινῆς γῆς ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην Ἱ. Ναοῦ. Ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἀποκαλύψεως ὁμιλῶν περὶ τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ λέγει, ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει Ναός· «*καὶ Ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ*». Ἐπειδὴ δὲ προέβλεπεν ὅτι τὸ τοιοῦτον θὰ ἐφαίνετο παράδοξον, διότι δικαιοῦταί τις νὰ ἐρωτήσῃ, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ πόλις τοῦ Θεοῦ χωρὶς Ναὸν, ἔσπευσε νὰ ἐξηγήσῃ ἀμέσως τοῦτο διὰ τῶν ἑξῆς: «ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ τὸ ἀρνίον.» Μὲ ἄλλας λέξεις μᾶς λέγει· «Ἐν τῇ νέᾳ Ἱερουσαλὴμ ἡ ἀνθρωπότης εὑρίσκεται ἀμέσως ἐνώπιον τῆς τοῦ Θεοῦ παρουσίας καὶ ἑπομένως δὲν ἔχει ἀνάγκην ἰδιαιτέρου Ναοῦ ἐκδηλοῦντος τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ διατὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ναοῦ ἐν τῇ νέᾳ Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν μετέβημεν ἀκόμη ἐν τῇ νέᾳ ἐκείνῃ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἑπομένως ἔχομεν ἀνάγκην ναοῦ. Ὁ ὑλικὸς οὗτος κόσμος, τὸν ὁποῖον κατοικοῦμεν, ἡ σὰρξ τὴν ὁποίαν φέρο-

μεν ἀποκρύπτουσιν ἀφ' ἡμῶν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἔχομεν ἀνάγκην Ναοῦ, ἐνῷ φανεροῦται ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ. Οἱ οὐρανοὶ, ὅπου ἀνέβη τὸ φῶς ἡμῶν ὁ Χριστὸς δὲν ἀνοίγονται, οὐδ' ἀποκαλύπτουσιν ἡμῖν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἔχομεν λοιπὸν ἀνάγκην ἑνὸς οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἔστω καὶ μικροῦ, ἔχομεν ἀνάγκην ἑνὸς φωτὸς φωτίζοντος ἡμᾶς. Καὶ τὸν οὐρανὸν δὲ καὶ τὸ φῶς τοῦτο τὸ ἀληθινὸν δυνάμεθα νὰ τὰ εὕρωμεν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ διὰ τῆς προσευχῆς, διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν θείων Μυστηρίων.

Ἐὰν μεταφέρωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τὴν νέαν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν Παράδεισον τῶν πρωτοπλάστων, θὰ ἴδωμεν ὅτι καὶ ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχε Ναὸς τοῦ Θεοῦ. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν πρέπει νὰ προξενήσῃ ἡμῖν ἔκπληξιν, διότι οἱ πρωτόπλαστοι πρὸ τῆς ἁμαρτίας ὡμοίαζον μᾶλλον πρὸς τοὺς δικαίους τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ παρὰ πρὸς τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ πρῶτος Ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπῆρξεν αὐτὸς οὗτος ὁ ἐπίγειος Παράδεισος, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Θεὸς παρουσιάζετο πρὸς τὸν ἄνθρωπον μετ' ἀγαθότητος, ὁ ἄνθρωπος δὲ τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ φέρων εἰσέτι ἀλώβητον, ἦτον ἱερεὺς ἄμεμπτος καὶ ὅσιος, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ τὸ μυστηριῶδες δένδρον τῆς ζωῆς ἐξήνθει ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν.

Ἀφ' ἧς ὅμως ἡμέρας ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἁμαρτίας ἠμαύρωσε τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ ἔπαυσε νὰ ἦναι ζῶν ναὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀνάγκη ὁρατοῦ Ναοῦ καθιερωμένου διὰ τὴν θείαν λατρείαν ἀπέβη μᾶλλον αἰσθητή· Παρατηροῦμεν δὲ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὅτι ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἠγωνίζετο νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἀνάγκην ταύτην, τόσον ἀφ' ἑτέρου ὁ Θεὸς ἐβοήθει τοῦτον πρὸς ἱκανοποίησιν ταύτης.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Πατριαρχῶν Ναοὶ κατεσκευασμένοι κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς βεβαίως δὲν ὑπῆρχον. Τότε ὑπῆρχον τὰ *θυσιαστήρια*. Βλέπομεν δὲ ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐνεφανίζετο πρὸς αὐτοὺς πολλάκις, τὴν ἐμφάνισιν δὲ ταύτην τοῦ Θεοῦ διεδέχετο ἀμέσως ἡ ἀνέγερσις θυσιαστηρίου ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐμφανίσεως, τὸ ὁποῖον πάλιν θυσιαστήριον ηὐλόγει καὶ ἡγίαζεν ὁ Θεὸς διὰ νέας ἐμφανίσεως. Οὕτως ἐφάνη ὁ Θεὸς εἰς τὸν Νῶε διὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὸν κατακλυσμόν· ἀμέσως δὲ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν «*ὁ Νῶε ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον τῷ Κυρίῳ· καὶ ἀνήνεγκεν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον*», ὁ δὲ Κύριος ἐμφανίζεται ἐκ νέου, ὅπως εὐλογήσῃ τὸν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν νέον κόσμον. «*Ὁ Κύριος ὤφθη τῷ Ἀβραμ· ὁ δὲ Ἄβραμ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ Κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ*». Ὁ Θεὸς διατάττει τὸν Ἰακὼβ νὰ οἰκοδομήσῃ θυσιαστήριον καὶ δεικνύει εἰς αὐτὸν καὶ τὸν τόπον· «*Ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον Βαιθὴλ καὶ ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον Θεῷ τῷ ὀφθέντι σοι*». Τὸν τόπον τοῦτον τὸν κληθέντα *Βαιθὴλ*, τουτέστιν *οἶκον τοῦ Θεοῦ*, ὁ Θεὸς εἶχε καθιερώσῃ ἤδη πρότερον, ὅταν ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Ἰακὼβ κοιμώμενον ἐν τῷ ὁράματι τῆς κλίμακος τῆς ἑνούσης τὴν γῆν με-

τὰ τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ θυσιαστήριον τὸ ὁποῖον ὁ Ἀβραὰμ ᾠκοδόμησεν εἰς τὸν τόπον, ὅπου διετάχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ θυσιάσῃ τὸν πρωτότοκον υἱόν του Ἰσαὰκ ἐγένετο τὸ πρῶτον, οὕτως εἰπεῖν, θεμέλιον τοῦ Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅστις ἀνηγέρθη μετὰ παρέλευσιν πολλῶν αἰώνων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χώρου.

Ὅταν ἡ οἰκογένεια τῶν Πατριαρχῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ διετηρήθη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου καὶ διεσώθη ἡ γνῶσις τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ηὐξήθη καὶ ἀπετέλεσε λαὸν, ἔθνος ὁλόκληρον, τότε ὁ Θεὸς καθώρισεν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὸν Ἑαυτοῦ Ναόν. Ὁ Ναὸς οὗτος ὠνομάσθη κατ᾿ ἀρχὰς *Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου* καὶ ἦτο ναὸς φορητὸς κατάλληλος πρὸς τὴν τότε κατάστασιν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ περιπλανωμένων Ἰσραηλιτῶν· Ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ μετὰ ταῦτα ᾠκοδομήθη ἐν Ἱερουσαλὴμ κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος. Τέλος μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ναοῦ τούτου καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ, ὁ Θεὸς ἀπέστειλε τοὺς προφήτας Ἀγγαῖον καὶ Ζαχαρίαν, ἵνα προτρέψωσι τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ πάντας τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τούτου, ὅπερ καὶ ἐγένετο, ἀπελευθερωθέντος συγχρόνως καὶ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Βαβυλῶνος.

Βασιζόμενοι ἐπὶ ὅλων τούτων τῶν ἱστορικῶν γεγονότων δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἵδρυμα τοῦ Θεοῦ καὶ οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ πᾶν ὅ,τι ὁ Θεὸς θεμελιοῖ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι ὠφέλιμον καὶ σωτήριον τοῖς ἀνθρώποις. Λοιπὸν καὶ ὁ Ναός, τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Θεοῦ εἶναι δι᾿ ἡμᾶς ἀναγκαῖος καὶ ὠφέλιμος καὶ σωτήριος.

Ἀλλ᾿ ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μεταβῶμεν εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην, εἰς τὴν Χριστιανικὴν δηλονότι Ἐκκησίαν. Καὶ ἐνταῦθα βλέπομεν ὅτι ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ, ὡς οἶκος προσευχῆς, ὡς πηγὴ τοῦ θησαυροῦ τῆς θείας χάριτος, ὡς θυσιαστήριον, ἐν ᾧ ἔδει νὰ τελῶνται τὰ μυστήρια, εἶναι ἀπαραίτητος. Αὐτὸς ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὄχι μόνον τακτικῶς ἐφοίτα εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἀλλὰ καὶ ἐπροστάτευσε τὴν ἱερότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν αὐτοῦ κατὰ τῶν προσβαλλόντων αὐτήν, ὅταν λαβὼν ἀνὰ χεῖρας τὸ φραγγέλιον ἐξεδίωξε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν αὐτῷ. Τοῦτο δ᾿ ἔπραξε διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς, ὅτι ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἅγιος καὶ ὅτι ὀφείλομεν ν᾿ ἀπονέμωμεν αὐτῷ τιμὴν, σεβασμὸν καὶ προσκύνησιν.

Οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, ἔσπευσαν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, *«καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν»*. Καίτοι ἠδύναντο νὰ εὐλογήσωσι καὶ εὐχαριστήσωσιν κατ᾿ ἰδίαν τὸν Κύριον διὰ τὰς ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐμφανίσεις αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς καὶ διὰ τὰς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίας του, ἐν τούτοις δὲν ἐθεώρησαν τὸ τοιοῦτον ἀρκετόν, ἀλλ᾿ ἐν τῷ ἱερῷ διέμενον *«αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν»*. Καὶ μετὰ τὴν

ἐπιφοίτησιν δὲ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁπότε πανηγυρικῶς πλέον ἀνεδείχθησαν ζῶντες Ναοὶ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐθεώρουν περιττὸν τὸ *νὰ ἀναβαίνωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς*. Τόσον βαθέως αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ οἱ ὑπὸ εὐσεβείας ἐμφορούμενοι ἄνθρωποι.

Τέλος οἱ Ἀπόστολοι ἐσύχναζον εἰς τὸν Ναὸν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης κατ᾽ ἀνάγκην καὶ προσωρινῶς. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ὁ Ναὸς οὗτος δὲν ἦτο κατάλληλος διὰ τὴν λατρείαν τῶν Χριστιανῶν καὶ μάλιστα διὰ τὴν τέλεσιν τῶν θείων Μυστηρίων, διὰ τοῦτο τὸ Πανάγιον Πνεῦμα ἐσόφισε τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους τούτων εἰς τὴν ἵδρυσιν Ναῶν καθαρῶς Χριστιανικῶν.

Ὡς πρῶτον ὑπόδειγμα τοῦ χριστιανικοῦ Ναοῦ ἐχρησίμευσε τὸ *Ἀνώγαιον* ἐκεῖνο, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Κύριος συνέστησε τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Τὸ ὑπόδειγμα τοῦτο ὑπέδειξεν ὁ ἴδιος ὅστις καὶ ὡς Ἄκρος Ἀρχιερεὺς καθιέρωσε τοῦτο, ἐξ οὗ ἔχει καὶ τὴν Ἀρχὴν ὁ νόμος τοῦ χριστιανικοῦ Ναοῦ, καθ᾽ ὃν ἡ ἐξουσία τοῦ καθιεροῦν τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς ἀνήκει τῷ ἀρχιερεῖ. Ὁ Κύριος ὑπέδειξε τὸ *Ἀνώγαιον* ἰδίως διὰ τὸ μυστήριον τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἤτοι τὸ μυστήριον τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος Αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ὁ νόμος, ὅτι πᾶς χριστιανικὸς Ναὸς εἶναι καθιερωμένος ἰδίως διὰ τὸ μυστήριον τοῦτο. Καίτοι δὲ ἄλλα μυστήρια δύνανται ἐν ἀνάγκῃ νὰ τελεσθῶσι καὶ ἐν ἄλλοις τόποις, τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἤτοι ἡ Θεία Λειτουργία μόνον ἐν Ναῷ καθιερωμένῳ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως δύναται νὰ τελεσθῇ. Ἐν τῷ *Ἀνωγαίῳ* ὁ Κύριος ἐτέλεσε τὸ μυστήριον ἐνώπιον τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, οἱ ὁποῖοι καὶ μετέλαβον τοῦ μυστηρίου. Ἐντεῦθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ ὁ ἕτερος νόμος, καθ᾽ ὃν δὲν εἶναι δεκτοὶ ἐν τῷ χριστιανικῷ Ναῷ ἰδίως κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, εἰμὴ μόνον ὅσοι δύνανται νὰ κοινωνήσωσι τοῦ μυστηρίου, μόνοι οἱ πιστοί, ὁ δὲ Διάκονος ἐντέλλεται τοῖς κατηχουμένοις, τοῖς μὴ βεβαπτισμένοις νὰ ἐξέλθωσι κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ὥραν ἔξω τοῦ Ναοῦ.

Ὅσα εἶπον ἕως τόρα εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ καταδείξωσι τὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ ἀναγκαῖον τοῦ χριστιανικοῦ Ναοῦ. Μεθ᾽ ὅλα ταῦτα θὰ σημειώσω ἀκόμη καὶ τὸ ἑξῆς: Οἱ ἥρωες ἐκεῖνοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ ὁποῖοι ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὸν κόσμον, οἱ ὁποῖοι ἀπηρνήθησαν τὰ πάντα, καὶ ἐν ἐρήμοις καὶ ἀπροσίτοις τόποις διήγαγον βίον ἰσάγγελον, ἐπεκοινώνησαν μετὰ τῶν οὐρανίων Δυνάμεων, ἠξιώθησαν θείων ἀποκαλύψεων, ἀνεδείχθησαν διὰ τῶν θαυματουργιῶν αὐτῶν ἄνδρες πεπληρωμένοι δυνάμεως καὶ χάριτος Θεοῦ, αὐτοὶ οἱ ἥρωες μεθ᾽ ὅλα ταῦτα ἐθεώρουν ὑποχρέωσιν καὶ καθῆκόν των ἀπαράβατον νὰ τρέχωσι πρὸς εὕρεσιν Ναοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ νὰ μεταλαμβάνωσι τῶν ἀχράντων Μυστηρίων. Ἡ δὲ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ διὰ θαύματος πολλάκις διηυκόλυνε τούτους εἰς τὴν εὕρεσιν τοῦ ποθουμένου.

Εἴθε ἡ διδασκαλία ἡμῶν αὕτη περὶ τῆς ἀρχῆς, τῆς ἀξίας καὶ τῆς ὠφελείας τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα τοῦ Χριστιανικοῦ Ναοῦ, νὰ διαθερμάνῃ τὴν εὐσέβειαν καὶ ὑπεκκαύσῃ τὸν ζῆλον τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸ νὰ ἀγαπήσωσιν ἐξ ὅλης αὐτῶν τῆς ἰσχύος τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου. Ἡ πρώτη τοῦ Θεοῦ ἐντολὴ ἡ ἐντελλομένη ἡμῖν νὰ λατρεύωμεν τὸν Θεόν, ἐντέλλεται ταὐτοχρόνως, ὅπως σεβώμεθα, τιμῶμεν καὶ προσκυνῶμεν καὶ τοὺς ἱεροὺς ἐκείνους χώρους ἐν οἷς λατρεύομεν τὸν Θεόν, τοὺς ἱεροὺς δηλονότι Ναοὺς ἐν οἱᾳδήποτε καταστάσει καὶ ἂν εὑρίσκωνται οὗτοι καὶ εἰς ἐρείπια ἀκόμη ἐὰν ἔχῃ μεταβάλει τούτους ἡ τυραννία. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐσέβοντο τὸν Ναὸν τῆς Ἱερουσαλὴμ ὄχι μόνον ὅταν ἵστατο ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, ἀλλὰ καὶ ὅταν κατέπεσεν εἰς ἐρείπια ἄμορφα. Πᾶς χῶρος ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπῆρξεν ὑψωμένος Ναὸς τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτελέσθη τὸ μέγα καὶ φρικτὸν τῆς θείας Εὐχαριστίας Μυστήριον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἠκούσθησαν ὕμνοι καὶ δοξολογίαι πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι χῶρος ἱερός, εἶναι τόπος ἅγιος καὶ ἑπομένως ἄξιος παντὸς σεβασμοῦ καὶ εὐλαβοῦς προσκυνήσεως. Οἱ Χριστιανοὶ δὲ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι συναισθάνονται τὸ ἱερὸν τοῦτο καθῆκον καὶ διὰ τῶν ἱερῶν προσφορῶν αὐτῶν καὶ πάσης ἄλλης θυσίας ἀγωνίζονται νὰ ἀνεγείρωσιν ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν τοὺς Ναοὺς τοῦ Θεοῦ ἢ νὰ εὐπρεπίσωσι καὶ στολίσωσι τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ Ἱ. Ναούς, οὗτοι εἶναι ἄξιοι μακαρισμοῦ, διότι γίνονται οὕτω ἀνακαινισταὶ τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου, διότι ὑπὲρ τούτων ἡμέρας καὶ νυκτὸς εὔχεται ἡ ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς Οἰκουμένης Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀναφωνοῦσα· «*Ἁγίασον Κύριε, τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου Σου· Σύ, αὐτούς, ἀντιδόξασον τῇ θεϊκῇ Σου δυνάμει· ἄμειψαι αὐτοὺς τοῖς πλουσίοις Σου καὶ ἐπουρανίοις χαρίσμασι.*

Ἀλλ' ὁ ἀληθὴς σεβασμός, ἡ ἀληθινὴ προσκύνησις ἀπονέμεται εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου, ὅταν φοιτῶμεν τακτικῶς, καὶ μετ' εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ παριστάμεθα ἐν αὐτῷ. Οἱ Ἀπόστολοι «*ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν*». Καὶ ἡμεῖς αὐτὸ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς. Κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας πρέπει νὰ ἦναι οἱ μὲν Ναοὶ τοῦ Θεοῦ πλήρεις, αἱ δὲ οἰκίαι κεναί, καὶ σιγῶσαι αἱ ἀγοραὶ καὶ αἱ ὁδοί. Ἰδοὺ ποῖον εἶναι τὸ ὡραιότερον θέαμα τῶν χριστιανικῶν πόλεων καὶ χωρίων. Ἰδοὺ διὰ τίνος τρόπου ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ *ὡς δρόσος Ἀερμὼν καταβαίνει ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών*, καταβαίνει ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐκκλησιαζομένους. Γένοιτο!